

EKONOMİK GELİŞMELER

Ağustos - 2009

AR-GE MÜDÜRLÜĞÜ

İÇİNDEKİLER	1
GAYRİ SAFİ YURTİÇİ HASILA (GSYH)	2
İSTİHDAM	2
İSTİHDAMIN YAPISI	2
İŞSİZLİK	2
İŞGÜCÜNE KATILMA ORANI	3
İŞGÜCÜ DIŞINDA OLANLAR	4
İŞGÜCÜ HAREKETLERİ	4
YAPTIĞI İŞTEN DOLAYI SOSYAL GÜVENLİK KURULUŞUNA KAYITLI OLMAYANLAR	4
İTHALAT – İHRACAT VE DIŞ TİCARET AÇIĞI	5
TURİZM GELİRİ ve GİDERİ	6
YOKSULLUK ANALİZLERİ	6
TÜKETİCİ FİYATLARI ENDEKSİ (TÜFE)	6
ÜRETİCİ FİYAT ENDEKSİ (ÜFE)	7
DÖVİZ KURLARI	8

GRAFİKLER

Grafik 1 : Dış Ticaret Grafiği	5
---	---

Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH)

- ❖ 2009 yılı birinci döneme ilişkin hesaplanan gayri safi yurtiçi hasıla değeri bir önceki yılın aynı dönemine göre sabit fiyatlarla %13.8 azalış göstermiştir.
- ❖ Üretim yöntemi ile hesaplanan gayri safi yurtiçi hasıla tahmininde, 2009 yılı birinci üç aylık dönemde bir önceki yılın aynı dönemine göre cari fiyatlarla gayri safi yurtiçi hasıla %2.2'lik azalışla 210 997 Milyon TL olmuştur.
- ❖ 2009 yılının birinci üç aylık döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre sabit fiyatlarla gayri safi yurtiçi hasıla % 13.8'lik azalışla 21 145 Milyon TL olmuştur.

İstihdam

- ❖ Tarım dışı istihdam 455 bin kişi azalmıştır.
- ❖ 2009 yılı Mayıs döneminde Türkiye'de kurumsal olmayan nüfus bir önceki yılın aynı dönemine göre 818 bin kişilik bir artış ile 70 milyon 435 bin kişiye, kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus ise 875 bin kişi artarak 51 milyon 575 bin kişiye ulaşmıştır.
- ❖ 2009 yılı Mayıs döneminde istihdam edilenlerin sayısı, geçen yılın aynı dönemine göre 387 bin kişi azalarak, 21 milyon 455 bin kişiye düşmüştür. Bu dönemde tarım sektöründe çalışan sayısı **69 bin kişi artarken**, tarım dışı sektörlerde çalışan sayısı **455 bin kişi azalmıştır**.

İstihdamın Yapısı

- ❖ Bu dönemde istihdam edilenlerin;
 - % 71,8'i erkek nüfustur.
 - % 59,1'i lise altı eğitimlidir.
 - % 59,9'u ücretli, maaşlı ve yevmiyeli, % 26,5'i kendi hesabına ve işveren, % 13,6'sı ücretsiz aile işçisidir.
 - % 60,3'ü "1-9 kişi arası" çalışanı olan işyerlerinde çalışmaktadır.
 - % 3'ünün ek bir işi vardır.
 - % 3,4'ü mevcut işini değiştirmek veya mevcut işine ek olarak bir iş aramaktadır.
 - Ücretli olarak çalışanların % 88,6'sı sürekli bir işte çalışmaktadır.

İşsizlik

- ❖ İşsizlik oranı % 13,6 iken, tarım dışı işsizlik oranı % 17'dir.
- ❖ Türkiye genelinde işsiz sayısı geçen yılın aynı dönemine göre 1 milyon 179 bin kişi artarak 3 milyon 382 bin kişiye yükselmiştir. İşsizlik oranı ise 4,4 puanlık artış ile % 13,6 seviyesinde gerçekleşmiştir. Kentsel yerlerde işsizlik oranı 5,4 puanlık artışla % 16,5, kırsal yerlerde ise 2,5 puanlık artışla % 7,8 olmuştur.
- ❖ Türkiye'de tarım dışı işsizlik oranı geçen yılın aynı dönemine göre 5,5 puanlık artışla % 17 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu oran erkeklerde geçen yılın aynı dönemine göre 5,4 puanlık artışla % 15,8, kadınlarda ise 5,4 puanlık artışla % 21,1 olmuştur.

Bu dönemdeki işsizlerin;

- % 71,9'u erkek nüfustur.
- % 60,4'ü lise altı eğitimlidir.
- % 26,1'i bir yıl ve daha uzun süredir iş aramaktadır.
- İşsizler sıklıkla (% 31,4) "eş-dost" vasıtasıyla iş aramaktadır.
- % 90,1'i (3 milyon 47 bin kişi) daha önce bir işte çalışmıştır.
- Daha önce bir işte çalışmış olan işsizlerin % 47,4'ü "hizmetler", % 25,7'si "sanayi", % 16,8'i "inşaat", % 7,6'sı "tarım" sektöründe çalışmış, % 2,5'i ise 8 yıldan önce işinden ayrılmıştır.
- İşsizlerin % 25,1'ini çalıştığı iş geçici olup işi sona erenler, % 25,4'ünü işten çıkarılanlar, % 14,2'sini kendi isteğiyle işten ayrılanlar, % 9,8'ini işyerini kapatan/iflas edenler, % 7,2'sini ev işleriyle meşgul olanlar, % 8,2'sini öğrenimine devam eden veya yeni mezun olanlar, % 10,1'ini diğer nedenler oluşturmaktadır.

İşgücüne Katılma Oranı

- ❖ Mayıs 2009 döneminde işgücüne katılma oranı % 48,2'dir.
- ❖ 2009 yılı Mayıs döneminde, Türkiye genelinde işgücüne katılma oranı, geçen yılın aynı dönemine göre 0,8 puanlık artışla % 48,2 olarak gerçekleşmiştir. Erkeklerde işgücüne katılma oranı geçen yılın aynı dönemine göre 0,1 puanlık artışla % 70,5, kadınlarda ise 1,3 puanlık artışla % 26,6'dır. Kentsel yerlerde işgücüne katılma oranı 0,8 puanlık artışla % 45,8, kırsal yerlerde ise 0,3 puanlık artışla % 53,6 seviyesinde gerçekleşmiştir. İşgücünün eğitim ve yaş dağılımları ise;
 - Toplam işgücünün % 17,6'sını 15-24 yaş grubundakiler oluşturmaktadır.
 - Lise altı eğitimlilerde işgücüne katılma oranı % 46 iken, yükseköğretim mezunlarında bu oran % 78'dir.
 - Lise altı eğitimlilerde erkeklerin işgücüne katılma oranı % 69 iken, kadınlarda % 22,6'dır.
 - Lise ve dengi okul mezunlarında erkeklerde işgücüne katılma oranı % 74,6 iken, kadınlarda % 34,3'tür.
 - Yükseköğretim mezunlarında erkeklerde işgücüne katılma oranı % 82,9 iken, kadınlarda % 71'dir.

İşgücü Dışında Olanlar

- ❖ İşgücü dışında olanların % 46,6'sı daha önce bir işte çalışmıştır.
- ❖ Mayıs 2009 döneminde işgücü dışında olup, daha önce bir işte çalışanların % 16,7'si "tarım", % 12,1'i "sanayi", % 3'ü "inşaat", % 21,1'i "hizmetler" sektöründe çalışmış, % 47,1'i ise 8 yıldan önce işten ayrılmıştır.
- ❖ Daha önce bir işte çalışıp, söz konusu dönemde işgücü dışında olanların (12 milyon 448 bin kişi);
 - % 10,4'ü emeklilik,
 - % 6,5'i mevsim gereği,
 - % 7,6'sı sağlık nedeniyle,
 - % 4,3'ü eşinin isteği ve evlilik,
 - % 5,2'si işten çıkartılma/işyerinin kapanması,
 - % 3,7'si işinden memnun olmama,
 - % 15,2'si diğer nedenlerle en son çalıştıkları işten ayrılmışlardır.

İşgücü Hareketleri

- ❖ Mayıs 2009 döneminde 1 milyon 820 bin kişi işe yeni başlamış veya iş değiştirmiş olup, bunun toplam istihdam içindeki oranı % 8,5'tir. İşe yeni başlayan veya iş değiştirenlerin % 30,3'ü 25-34 yaş grubundadır.
- ❖ Bu dönemde işe başlayan veya iş değiştirenlerin % 16,5'i "sanayi", % 32,1'i "hizmetler", % 25,3'ü "inşaat" sektöründe, % 26,1'i ise "tarım" sektöründe işe başlamıştır.
- ❖ Mevcut işsizlerin % 11'ini (373 bin kişi) bu dönemde işten ayrılanlar oluşturmaktadır.

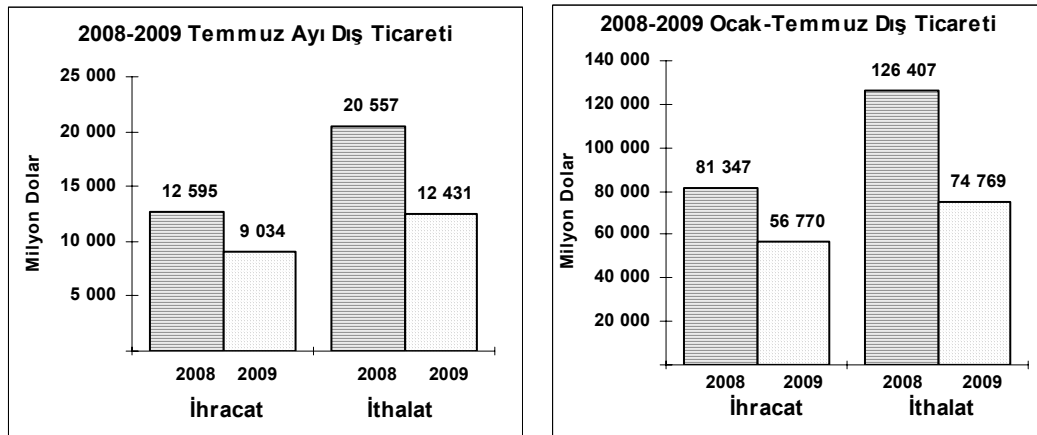
Yaptığı İşten Dolayı Sosyal Güvenlik Kuruluşuna Kayıtlı Olmayanlar

- ❖ Yaptığı işten ötürü herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmadan çalışanların oranı, önceki yılın aynı dönemine göre 0,6 puanlık artışla % 44,6 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde, geçen yılın aynı dönemine göre tarım sektöründe sosyal güvenlikten yoksun çalışanların oranı % 88,4'ten % 86,6'ya düşerken, tarım dışı sektörlerde % 29,6'dan % 30,4'e yükselmiştir.

İthalat – İhracat ve Dış Ticaret Açığı

- ❖ Türkiye İstatistik Kurumu ve Gümrük Müsteşarlığı işbirliği ile oluşturulan geçici dış ticaret verilerine göre; 2009 yılı Temmuz ayında, 2008 yılının aynı ayına göre ihracat %28,3 azalarak 9 034 Milyon Dolar, ithalat %39,5 azalarak 12 431 Milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde dış ticaret açığı %57,3 azalarak 7 962 Milyon Dolardan, 3 398 Milyon Dolara gerilemiştir.
- ❖ 2008 Temmuz ayında %61,3 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı, 2009 Temmuz ayında %72,7'ye yükselmiştir.
- ❖ **AB'ye ihracat %29,2 azalmıştır.**
- ❖ 2008 Temmuz ayında %48,5 olan Avrupa Birliği'nin (AB) ihracattaki payı 2009 Temmuz ayında %47,8'e gerilemiştir. AB'ye yapılan ihracat, 2008 yılının aynı ayına göre %29,2 azalarak 4 320 Milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir.
- ❖ 2009 Temmuz ayında en fazla ihracat yapılan ülke Almanya olmuştur. Bu ülkeye yapılan ihracat 2008 Temmuz ayına göre %30,9 azalarak 851 Milyon Dolar olurken, Almanya'yı sırasıyla Fransa (626 Milyon Dolar), İngiltere (626 Milyon Dolar) ve İtalya (534 Milyon Dolar) takip etmiştir. İthalatta ise Rusya Federasyonu ilk sırada yer almıştır. Bu ülkeden yapılan ithalat %48,6 azalarak 1 618 Milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. Rusya'yı sırasıyla Almanya (1 215 Milyon Dolar), Çin (1 028 Milyon Dolar) ve İtalya (741 Milyon Dolar) izlemiştir.
- ❖ 2009 Temmuz ayında fasıllar düzeyinde en büyük ihracat kalemi, kara taşıtları ve bunların aksam ve parçaları (1 238 Milyon Dolar) olurken; bu fasılı, makinalar, mekanik cihazlar, kazanlar ve aksam-parçaları (749 Milyon Dolar), demir ve çelik (712 Milyon Dolar), örme giyim eşyaları (657 Milyon Dolar) izlemiştir.
- ❖ Temmuz ayında; en yüksek ithalatı olan fasıl mineral yakıtlar, mineral yağlar (2 563 Milyon Dolar) olmuştur. Bu fasılı; makinalar, mekanik cihazlar, kazanlar ve aksam-parçaları (1 456 Milyon Dolar), elektrikli makina ve cihazlar (1 025 Milyon Dolar) ve demir-çelik (915 Milyon Dolar) izlemiştir.

Grafik 1. Dış Ticaret Grafiği

Turizm Geliri ve Gideri

- ❖ Turizm geliri geçen yılın aynı dönemine göre % 9,6 düşmüştür.
- ❖ Nisan, Mayıs ve Haziran aylarından oluşan II. Dönemde en yüksek turizm geliri 1 777 999 175 \$ ile Haziran ayında gerçekleşmiştir. Mayıs ayında 1 444 131 880 \$, Nisan ayında ise 1 021 414 051 \$ gelir elde edilmiştir. Nisan - Haziran döneminde kişi başı ortalama harcama yabancılarda 501 \$, vatandaşlarda ise 984 \$'dır.
- ❖ Turizm gideri geçen yılın aynı dönemine göre % 7 azalmıştır.
- ❖ II. Dönemde en yüksek turizm gideri 361 266 354 \$ ile Haziran ayında gerçekleşirken, Mayıs ayında 306 746 195 \$, Nisan ayında ise 268 517 511 \$ turizm gideri gerçekleşmiştir. Nisan - Haziran döneminde kişi başına ortalama harcama 739 \$'dır.

Yoksulluk Analizleri

- ❖ **Türkiye'de yoksulluk oranı % 18.56'dır.**
- ❖ Kırsal yerlerde yaşayanların yoksulluk riski kentsel yerlerde yaşayanlardan fazladır.
- ❖ Hanehalkı büyüklüğü arttıkça yoksulluk riski artmaktadır.
- ❖ Hanehalkı türüne göre çocuklu çekirdek ailede bulunan fertlerin yoksulluk oranı % 17.07 olurken, çocuksuz çekirdek ailelerdeki fertlerde bu oran % 8.88'e düşmektedir. Ataerkil veya geniş ailelerdeki fertler için yoksulluk oranı ise % 24.27 olarak tahmin edilmiştir. Kentsel yerlerde çocuklu çekirdek ailede yaşayan fertlerin yoksulluk riski % 9.88 iken kırsal yerlerde bu oran % 32.38'dir.
- ❖ **Eğitim durumu yükseldikçe yoksul olma riski azalmaktadır.**

Tüketici Fiyatları Endeksi (TÜFE)

- ❖ **TÜFE'de aylık değişim %-0,30 olarak gerçekleşmiştir.**
- ❖ 2009 yılı Ağustos ayında 2003=100 Temel Yıllı Tüketici Fiyatları Endeksi'nde bir önceki aya göre %-0,30 düşüş, bir önceki yılın Aralık ayına göre %1,78, bir önceki yılın aynı ayına göre %5,33 ve on iki aylık ortalamalara göre %7,99 artış gerçekleşmiştir.
- ❖ **Ana harcama grupları itibariyle bir ay önceye göre en yüksek artış %1,73 ile alkollü içecekler ve tütün grubunda gerçekleşmiştir.** Ağustos ayında endekste yer alan gruplardan ulaşımda %1,67, konutta %0,74, çeşitli mal ve hizmetlerde %0,61, lokanta ve otellerde %0,44, eğlence ve kültürde %0,28, eğitimde %0,21, haberleşmede %0,20, ev eşyasında %0,17, sağlıkta %0,03 artış, gıda ve alkolsüz içeceklerde %-1,57, giyim ve ayakkabıda %-5,22 düşüş gerçekleşmiştir.
- ❖ **Bir önceki yılın aynı ayına göre TÜFE'de en yüksek artış %20,80 ile alkollü içecekler ve tütün grubunda gerçekleşmiştir.** Çeşitli mal ve hizmetler (%14,60), eğlence ve kültür (%10,27), lokanta ve oteller (%7,52), gıda ve alkolsüz içecekler (%6,83) artışın yüksek olduğu diğer harcama gruplarıdır.

Üretici Fiyat Endeksi (ÜFE)

- ❖ **ÜFE’de aylık değişim %0,42 olarak gerçekleşmiştir.**
- ❖ 2009 yılı Ağustos ayında 2003=100 Temel Yıllı Üretici Fiyatları Endeksi’nde bir önceki aya göre %0,42, bir önceki yılın Aralık ayına göre %2,97 artış, bir önceki yılın aynı ayına göre %-1,04 düşüş ve on iki aylık ortalamalara göre %4,19 artış gerçekleşmiştir.
- ❖ **Aylık değişim tarım sektöründe %0,02, sanayi sektöründe %0,50 olarak gerçekleşmiştir.**
- ❖ Tarım sektörü endeksinde, bir önceki yılın Aralık ayına göre %8,01, bir önceki yılın aynı ayına göre %2,03 ve on iki aylık ortalamalara göre %0,90 artış gerçekleşmiştir. Sanayi sektörü endeksinde ise bir önceki yılın Aralık ayına göre %1,88 artış, bir önceki yılın aynı ayına göre %-1,70 düşüş ve on iki aylık ortalamalara göre %5,00 artış gerçekleşmiştir.
- ❖ **ÜFE sonuçları sanayinin alt sektörleri bazında değerlendirildiğinde en yüksek aylık artış %7,45 ile metal cevheri alt sektöründe gerçekleşmiştir.**
- ❖ Sanayinin üç sektöründen imalat sanayi sektöründe %0,91 artış, madencilik ve taşocakçılığı sektöründe %-3,00, elektrik, gaz, su sektöründe %-3,21 düşüş gerçekleşmiştir.
- ❖ Bir önceki aya göre endekslerin en fazla artış gösterdiği alt sektörler, metal cevheri (%7,45), kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı (%6,94), ana metal sanayi (%3,50), suyun toplanması, arıtımı ve dağıtımı (%2,47), kağıt ve kağıt ürünleri imalatı (%1,57) alt sektörleridir. Buna karşılık ham petrol ve doğalgaz çıkarımı (%-15,72), elektrik, gaz üretimi ve dağıtımı (%-4,20), iletişim teçhizatı imalatı (%-2,68), tekstil ürünleri imalatı (%-1,29) bir ay önceye göre endekslerin en fazla gerilediği alt sektörler olmuştur.

01.08.2009 - 31.08.2009 TARİHLERİ ARASI DOLAR VE EURO DÖVİZ KURLARI

DOLAR AĞUSTOS 2009			EURO AĞUSTOS 2009		
TARİH	ALİŞ (YTL)	SATIŞ (YTL)	TARİH	ALİŞ (YTL)	SATIŞ (YTL)
31.08.2009	1.4930	1.5050	31.08.2009	2.1400	2.1580
29.08.2009	1.4920	1.5050	29.08.2009	2.1330	2.1510
28.08.2009	1.4920	1.5020	28.08.2009	2.1370	2.1540
27.08.2009	1.4970	1.5100	27.08.2009	2.1280	2.1470
26.08.2009	1.4970	1.5100	26.08.2009	2.1280	2.1450
25.08.2009	1.4820	1.4950	25.08.2009	2.1200	2.1400
24.08.2009	1.4770	1.4900	24.08.2009	2.1120	2.1320
22.08.2009	1.4770	1.4900	22.08.2009	2.1130	2.1330
21.08.2009	1.4780	1.4910	21.08.2009	2.1110	2.1310
20.08.2009	1.4850	1.4980	20.08.2009	2.1120	2.1320
19.08.2009	1.4940	1.5070	19.08.2009	2.1200	2.1410
18.08.2009	1.4940	1.5060	18.08.2009	2.1080	2.1270
17.08.2009	1.4970	1.5120	17.08.2009	2.1050	2.1270
15.08.2009	1.4820	1.4970	15.08.2009	2.1030	2.1250
14.08.2009	1.4820	1.4950	14.08.2009	2.1070	2.1250
13.08.2009	1.4740	1.4870	13.08.2009	2.1040	2.1250
12.08.2009	1.4860	1.5010	12.08.2009	2.1100	2.1300
11.08.2009	1.4930	1.5080	11.08.2009	2.1100	2.1320
10.08.2009	1.4730	1.4830	10.08.2009	2.0800	2.0950
08.08.2009	1.4630	1.4760	08.08.2009	2.0750	2.0970
07.08.2009	1.4650	1.4780	07.08.2009	2.0800	2.1000
06.08.2009	1.4680	1.4810	06.08.2009	2.1060	2.1260
05.08.2009	1.4620	1.4750	05.08.2009	2.1020	2.1200
04.08.2009	1.4600	1.4730	04.08.2009	2.1000	2.1200
03.08.2009	1.4550	1.4700	03.08.2009	2.0950	2.1200
01.08.2009	1.4690	1.4820	01.08.2009	2.0900	2.1080